

Gedachtenisdienst op zondag 21 november 2021 in de Bergkerk te Den Haag Preek ds. Martine Nijveld

PsalmLezing: psalm 138 (NBV21)

Lied 321, vers 1, 2, 6, 7

Lezing uit het Nieuwe Testament: Matteüs 5: 1-10

Overdenking

Lieve mensen, gemeente van Christus,
onlangs las ik het boek 'De honderd jaar van Lenni en Margot'.
Zo'n mooi boek, vond ik, ik kan het u echt aanraden,
en ik zal dan ook het lezen niet voor u bederven door te veel te vertellen.
Op de achterflap staat dit:

Het leven is kort.

Niemand weet dat beter dan de zeventienjarige Lenni.

Ze heeft kanker en ligt op de afdeling Palliatieve Zorg.

*Dan ontmoet ze de drieëntachtigjarige Margot, een medepatiënt,
en er ontstaat een onalledaagse vriendschap.*

En iets meer nog:

17 en 83 maakt samen 100.

Margot en Lenni vatten bij de creatieve therapie het plan op
om samen 100 schilderijen te maken.

100 schilderijen over hun leven.

En elke keer als een schilderij af is,
vertellen ze de ander het verhaal, dat bij dit schilderij hoort.
Verhalen over liefde en over verloren liefdes.

Over troost en nieuwe moed.

Verhalen over de oorlog, over de roerige jaren zestig,
over een getraumatiseerde vader, over een moeder met psychische problemen,
over een vader die niet weet hoe hij met de terminale ziekte van zijn dochter om moet gaan, en wie weet
dat wel, verhalen over dementie en over afscheid al
bij het leven, over elkaar kwijtraken en opnieuw vinden, over
vriendschap en over je eerste kus,
over liefde en over het overlijden van een geliefde.

Niet alle 100 verhalen kunnen verteld,
want het leven is kort, vooral voor Lenni. Het verhaal eindigt met haar dood
en met de afscheidswaarden van Margot voor Lenni,
die als 83-jarige zoveel leerde van deze 17-jarige in haar roze pyjama.

In het boek loopt ook een ziekenhuispastor rond,
een heerlijke enigszins onhandige pastor,
die drie dingen heel goed doet:

hij luistert, stelt heel af en toe een goede vraag, en verdraagt
alle cynische boosheid van Lenni, niet voor hem bedoeld,
maar wel op zijn bordje terechtkomend.

Ontroerend vond ik,

al die verhalen die Lenni aan Margot en
Margot aan Lenni vertelt.

Met alle eigenheid.

Gewoon maar vertellen zoals het was.

Gewoon maar vertellen zoals het is.

En wij hier nu zouden onze eigen verhalen eraan toe kunnen voegen.

Ook de psalm, die we vanmorgen lazen, nodigt uit om verhalen te vertellen.

Jouw verhalen bij de woorden uit deze psalm.
De verhalen van toen en
de verhalen van nu. Gewoon zoals ze zijn.
Er lijkt in de psalm iemand aan het woord te zijn,
die ná een periode van donkerheid, van verdriet, van moeite, van zorg,
weer moed vindt, nieuwe moed, kracht, nieuwe kracht,
en daar God voor dankt: ik voelde weer kracht,
je hebt me moed gegeven.
En ook verwoordt de dichter een,
wat ik maar even noem, psalm 23 ervaring:
'Al is mijn weg vol gevaren,
U houdt mij in leven, moest ik gaan door een diep dal,
Jij bent erbij, jouw rechterhand brengt redding,
jouw hand houdt mij vast'.
Ik hoop dat wij één voor één
ook hier onze verhalen bij hebben.
Ik weet wel zeker dat die verhalen er zijn.
Over hoe we onszelf hervinden, weer moed pakken,
voorzichtig weer opstaan, verder gaan.
Ik lees ze ook in de krant, zie ze ook op tv.

Een psalm lijkt op het eerste gezicht altijd
een los lied, apart staand,
zoals de liederen in ons liedboek,
maar de psalmen staan met 150 psalmen
in één bijbelboek,
en de éne psalm reageert maar al te vaak
op een andere, beaamt, herhaalt, komt met een
tegenstem, een ander geluid. Gaat het gesprek aan, maakt er een dialoog van.

Psalm 138 komt na psalm 137.
En psalm 137 is één grote klacht.
Het lied van een volk in Babel, in ballingschap.
Aan de stromen van Babel, by the rivers of Babylon where we sat down,
daar zaten we en we huilden, als mensen op vreemde grond,
in een leven dat ze niet willen, dat we niet herkennen als ons leven,
waarin we niet meer thuis zijn, als in een land waar we de weg niet kennen,
woorden die theoloog Carel ter Linden ooit meegaf
aan een boekje over rouw en verdriet:
een land waar je de weg niet kent.
Je kunt in verdriet de weg kwijt zijn. Vol heimwee naar wat was.
Naar wie waren. Naar wie jezelf was. En nieuwe wegen moeten zoeken.
Zingen willen en kunnen ze niet, horen we in die psalm,
ze hangen hun lier, hun harp, aan de wilgen.
Zingen, even niet, in ieder geval niet nu.
Psalm 137 vertelt van verdriet dat te groot is voor woorden.
Verdriet dat ook uithaalt naar anderen, in boosheid, wraak, woede.
Ook wij zullen onze verhalen hebben van verdriet dat alles overstemt,
van opstandigheid, je blik op de wereld erdoor gekleurd,
van verlatenheid, falen, onverdiende lotgevallen, onrecht, pijn.
Het is een psalm gezongen als psalm van
velen samen, van een groep mensen, een collectief.
Als een lied dat velen zingen.

En dan valt in de psalm erna, psalm 138, het woordje 'ik' op.
Eén mens, een enkeling, begint met zingen.
Eén mens begint met hopen.
Eén mens begint met dromen.
Het verdriet van psalm 137 niet weggezongen,
niet ontkend,
maar voorzichtig beginnen aan een lichte melodie.
En zo klinkt die hoop:
De HEER is hoogverheven,
boven alles wat ons beklemmt en vastzet.
Naar de kleinen ziet Hij om.
De Eeuwige ziet de kleine mensen, de gewone mensen.
Eén stem,
die zo aanstekelijk kan zijn,
dat mensen mee gaan zingen, een ander geluid,
als tegengif, als balsem voor je ziel.
Eén stem, je ziet het ook in het politieke debat,
kan veel kapot maken, breken.
Eén stem kan ook iets nieuws beginnen.

Zoals die éne stem op de berg in het evangelie van Matteüs.
Die een ander geluid laat horen, andere waarden naar voren haalt:
zachtmoedigheid, barmhartigheid, een zuiver hart, vrede zoeken, vrede stichten.
En gelukkig prijst wie vanuit die waarden leven.
En ook die verhalen kunnen we vertellen,
over hoe mensen leefden,
wat belangrijk voor hen was,
wat hen dreef,
wat ze ons geschonken hebben,
zoals Lenni en Margot uit dat boek elkaar zoveel schonken.

Psalm 138 eindigt met grote woorden.
HEER, uw trouw duurt eeuwig, laat het werk van uw handen niet los.
Eeuwige trouw: woorden als een vangnet, handen die je dragen.
Ook daarmee grijpt de psalm terug op een eerdere psalm,
psalm 136, met het herhaalde refrein:
eindeloos duurt Gods goedheid,
eeuwig duurt zijn trouw,
Gods vriendschap is eeuwige vriendschap.
Woorden die je zou willen bidden nu er telkens zoveel aandacht is voor de
kwetsbaarheid van onze aarde.
Woorden die je zou willen bidden om zoveel mensen in zoveel nood.
Woorden die je zou willen bidden om de mensen die je mist,
van wie wij de namen noemen, van wie de namen leven in ons hart.
Woorden die doorklinken in de muziek, die we nu gaan horen:
Heer, herinner u de namen...
Laat het werk van uw handen niet los.
Laat ook ons niet los.
Amen.